

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kakor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jederkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Gospodskih ulicah št. 12.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. vse administrativne stvari.

Vuk Stefanović Karadžić.

K njegovi stoletnici.

Danes praznujejo Srbi v kraljevini, v Belem Gradu stoletnico rojstva svojega najznamenitejšega književnika, Vuka Stefanovića Karadžića, in z njimi vred slavijo to slavo poleg ostalih Slovanov tudi Slovenci, katere vežejo do Jugoslovanov najtesnejše vezi. Slavnost bi se sicer imela vršiti že lani, ker Vuk se je porodil l. 1787. Da se ni vršila lani, uzrok je bil to, ker je slavnostni odbor namerjal Vukove kosti (Vuk je namreč umrl na Dunaju leta 1864.) prenesti z Dunaja v srbske kraljevine prestolnico, in ker ni mogel te nakane izvršiti, preložil je slavnost na letos. Danes tedaj pričela se je ta slavnost, katera bode trajala tri dni, v Belem Gradu in sama vlada srbske kraljevine priredila je to slavnost.

Slovensko razumnštvo pridružuje so tej slavi bratskega naroda, veseli se z njim, da je trud Vukov obrodil obilo sadu in blagoslova, in zato bodi nam dovoljeno, da v kratko označimo pomen Vukovega književnega delovanja.

Nobeden narod na božji zemlji ni toli nesrečen v izbiranju književnega jezika, kakor Slovani. V tem pogledu neso si mnogi slovanski narodi dolga stoletja bili v svesti svojega pravega pota in cilja ter so živeli stoletja in stoletja v nepraktičnem in brezuspešnem tavanju za temnimi idejali. Rusi n. pr. so do Karamzina životali v ruskoslovanskem elementu, Srbi do Vuka v srbskoslovenskem, to je pisali so jezik mrtvi, katerega ni nobeden imel v oblasti, mešali so ga z narodnim govorom ter tako ustvarili neprebavno mešanico. To so bili nejasni književni nameni, za katere so se potezali v Srbih „slavenosrbski literatorji“ stoletja in stoletja, od 12. pa tija do našega stoletja! Pomislimo, koliko truda, koliko dela potrošilo se je tu zastoj, brezuspešno, ker jezika „slavenosrbskih literatorov“ ni mogel umeti narod, saj se še pisatelji neso mej seboj umeli! Na nepraktični podstavi bilo je tedaj osnovano vse književno sanjarstvo, ker delovanje tega ne moremo imenovati; in ravno zato, ker je ta plod moglo uživati le nekaj ljudi, in zato, ker je podstava bila napačna, mrtva, ni mogla književnost delovati ni na pisatelje, ni na narod. In ta književnost trajala je do našega veka!

Kakor rečeno, pisatelji „slavenosrbski“ neso si bili v svesti svojega književnega cilja. In kako bi to bilo mogoče! Srbi so se odgojevali v šolah, ne v srbskem, ampak v „ruskoslovanskem“ jeziku. Ker Srbi sami neso imeli učiteljev, pozivali so Ruse v Srbijo in v Avstrijo, Rusi so jim bili učitelji. Le škoda, da se ti ruski učitelji neso posluževali svojega materinskega, živega jezika, nego so rabili „ruskoslovanski“ jezik. V tem duhu odgojeno razumnštvo ni moglo zavreči spon, katerih še takorekoč ni čutilo. Vuka, kateri ni bil odgojen v tem duhu, kateri prav za prav ni v šole hodil, kateri se je naučil sam čitati in pisati, namenila je usoda srbskemu narodu za prvega prosvetitelja.

Mladi Vuk ohromel je l. 1807., tako da se je moral do smrti opirati o palici; jel je mnogo čitati, misliti o srbskem jeziku, in ker je imel naraven instinkt, uvidel je koj, da srbska književnost ne hodi po pravih potih. Napoti se na Dunaj, kjer je bilo središče srbske književnosti. Sreča je hotela, da se je seznanil z našim Kopitarjem, kajti ravno to znanje bilo je odločilno za Vukovo delovanje. Bistroumni Kopitar je spoznal Vukove naravne sposobnosti, odobral je njegove književne težnje in,

ker je bil učen slavist in cenzor na Dunaji, uplival je mnogo na Vuka, unemal ga za srbski jezik, vzpodbujal ga v to, da napove vojsko „srbsko-slovenskim literatorom“ in da uvede v književnost čisti narodni govor.

Mlademu Vuku ni bilo treba tega dvakrat reči. Koj zapiše narodne pesmi srbske ter jih izda na Dunaji. Zdaj potuje ta hromi književnik po Bosni, Hercegovini, Črni Gori, Dalmaciji, Slavoniji, nabere še več pesmi, priredi drugi zvezek, tretji in še več njih, izda srbski slovar, za kateri mu je Kopitar spisal latinsko in nemško razlago. V tem slovarji ustanovi načelo, kako je treba srbski pisati, in zdajci se uname huda književna vojska, katere so se udeleževali vsi srbski pisatelji. In Vuk se je moral boriti proti vsem. Malone sam je bil izumil je novi pravopis, in vsa srbska kneževina plane na Vuka. Sama vlada srbska prepovedala je, da se Vukov pravopis ne sme rabiti v kneževini. Še le l. 1860. dovolila je srbska vlada Vukov pravopis. Vuk je tedaj počasi prodiral s svojim delovanjem, in ker je ves načrt bil osnovan na naravni podstavi, moral je konečno prodreti, in srbska vlada storila je prav, da je sama vzela v roke praznovanje Vukove stoletnice, da s tem popravi krivico, ki jo je storila Vuku prejšnja vlada.

In tako smo pač označili največje zasluge Vuka Stefanovića Karadžića. Danes, ko praznujemo stoletnico njegovega rojstva, ni nam treba navajati ostalih spisov njegovih, saj se je o njih že pisalo pri nas. Le nekaj bi še radi poudarili. Ako opazujemo gibanje slovanskih narodov na književnem polju, vidimo neko individualizovanje slovanskih jezikov. Hvala Bogu, da so danes i Srbi i Hrvati spoznali, da je srbski ali hrvatski jezik jeden jezik. Hvala Bogu, da nahaja načelo književne izključnosti več in več nasprotnikov in da se s tem slovanskih jezikov individualizovanje, ki je bolj umetno delo, nego nasledek naravnega razvijanja, izgublja in da se s tem ustvarja asimilacija slovanskih književnosti. Danes morajo pomisliti slovanski pisatelji, da je vsako razdruževanje naša škoda, in vsako približevanje in sprejemanje jednega književnega načela naša korist.

Ni še dolgo temu, da so slavisti iz čudnih razlogov trdili, da sta hrvatski in srbski jezik dva jezika. Danes tega ne veruje noben živ krst. Čas nas bode sprijaznil na slovanskem jugu. Pravo spoznanje spojilo bode Srbe in Hrvate ter tudi nas Slovence priklonilo k onemu telesu, h kateremu spadamo. Naš položaj je težaven in zato smemo le kazati na te ideje, katere morajo konečno prodreti; in ravno zato, ker se identifikujemo s Srbi in Hrvati, udeležujemo se vsake slave srbskohrvatske kot svoje slave ter se nadejamo, da, kakor nas je „jedna majka jednim mlekom dojila“, bomo tudi mi kot sinovi jedne majke jeden jezik govorili. O Vukovi stoletnici naj nas druži jeden duh, a za nadalje naj nas privaja k uzajemnemu namenu.

—st—

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

(III. seja dne 13. septembra 1888.)

(Dalje in konec.)

Kar se tiče prvega oddelka našega predloga, utemeljil ga je že prijatelj Pfeifer. Stori je to tako drastično, da mi za sedaj ne preostaje mnogo govoriti o tej stvari. V to, ali je pobiranje deželne naklade tudi žganju, narejenem iz samopridelanih

pridelkov in za lastno porabo, dopuščeno po zakonu ali ne, v to se mi ni treba spuščati. Teoretično vprašanje je tu irrelevantno, faktum je, da so jako iznajdljivi zakupniki leto na jedenkrat začeli, pobirati naklado tudi od tega žganja, ter da se jim pobiranje ni bilo ustavilo. Dokaza dovolj, da moremo v zakon tudi glede tega vsprejeti kako precizno določbo, ako hočemo kako izjemo glede te žganjevine.

In taka izjema, gospoda moja, je opravičena! Zopet Vas spominam načela, kojega sem izražal pričetkom svojega govora, zopet Vam zakličem: „Ne bodimo bolj fiskalni nego sam fiscus!“ Prostost davka za ono žganje, katero se doma izdeluje in za domačo potrebo in v gotovih po zakonu določenih količinah, star davčni privilegij je za nekatere avstrijske dežele, kojim pripada tudi naša kranjska. Nemajo vse dežele te svoboščine, baš v onih deželah, kjer se največ alkohola izdeluje v naši državni polovici, na Češkem, Gališkem, v Bukovini in Šleziji, ni nobenega takega privilegija. Zastopniki velikih žganjarn bi ga tudi kaj radi odstranili. Predno se je špirtni zakon leta 1884. bil predručil, zborovala je v Pešti neka enketa večakov in odsek te enkete zahteval je naravnost, naj se odpravi ta svoboščina. Prvi teoretik o špirtnem davku Jul. Wolff, sedaj profesor v Zürichu, pridružuje se temu mnenju, tudi on je za odpravo te davčne prostosti, in gospoda moja, letos smo že bili na tem, da se v istini razveljavi ta privilegij, navzlic temu, da je star deloma že več nego 100 let. Špirtni odsek na Ogerskem je bil že prečrtal dotično določbo in pri nas bili so Čehi in Poljaki skoro pripravljeni, posnemati vzgled ogerskega odseka, in trebalo je, zastopnikom planinskih dežel postaviti se po robu, da smo rešili to staro pravico. Vse to navajam le radi tega, da pojasnim to vprašanje. Zapeljivo je bilo za vlado, da potegne k obdačenju tudi žganje za domačo porabo. Vender ni se upala, storiti ali predlagati kaj jedneakega, dotični paragraf vzel se je skoro nespremenjen iz starega žganjarskega zakona v novi zakon, celo izvršilna odredba se v tem oziru bistveno ni predrugačila. In sedaj Vas vprašam: Če država, če finančni minister, ki že po svojem poslu mora biti trd in skop, svoje roke ne razstegneta po tem domačem požirku, spoštuje staro davčno svoboščino, ne bili grdo bilo od deželne zastopa, ako on dalje seže v svoji grabežljivosti nego državni fiscus?! In v tem slučaju, če sami obdačimo svojega poljedelca tudi glede tiste količine žganja, katero si prideluje sam in za do mačo porabo, če mu sami na vrat obesimo vse tiste zopernosti, izvirajoče po poslovanju z zakupniki in njihovimi organi — mari sami s tem ne pozivljamo vlade, da v drugič ona posnemajoč naš vzgled tudi državni davek naloži tistemu blagu, katero smo jednostranski bili zadeli z deželno naklado?!

Iz teh razlogov rodil se je naš predlog in tudi oblika mu je bila takoj dana. Pri vsakem davčnem zakonu treba gledati na izvršljivost njegovo ter na troške prouzročene po izvršitji. Pot, kojo mi nasvetujemo, je povsem priprosta ter nobenih troškov ne prouzročuje. V zakonu in pri izvršitvi njegovi raslanjamo se na državni zakon in na izvršitev drž. postave. Finančna uprava bode morala imeti neko nadzorstvo glede onih količin žganja, kojim dovoljuje davčno prostost; ona bode pozitivno uvedla take pogoje in take opreznosti, da se kolikor moč izogiblje davčnim prevaram. Nam ne bode trebalo nič drugega, nego — da se popularno izrazim — stopinjce pobirati za državno upravo ter v vseh slu-

čajih, kjer se ona odpove državnemu davku, isto storiti tudi glede deželne naklade.

In tako, gospoda moja, dosegli bomo prvotni svoj namen, ustrezajoč ob enem glasnim željam našega prebivalstva in očitnim koristim nekaterih naših industrij. Dosegli ga bomo, v kolikor je to mogoče po mrtvi besedi deželnega zakona. Namen naš — tega nikdar ne smemo pozabiti — bil je dvojen: pomnožiti deželne dohodke, in s primerno doklado uplivati na to, da se obranimo čedalje bolj razsajajoče žganjarske kuge. Nikoli pa nismo imeli v mislih, obtežiti itak že neugoden položaj do mačih poljedelcev ali zavirati produkcijo domačega žganja. Žganjepivstvo pri nas prouzročeno je po špiritu, kateri se iz drugih dežel k nam uvaža, tista patoka in njena brezmerina poraba prouzročuje ono zlo, proti kateremu se moramo energično v bran postaviti. Domača slivovka, domača drožnica in njena poraba nista v nobeni zvezi z žganjarsko kugo; vzlasti na Dolenjskem jih uživajo v takih minimalnih količinah, da je užitek njih bolj zdravilu podoben nego pijači. Nemamo tedaj niti najmanjšega povoda, zatirati in zadušiti te produkcije. Temveč kazalo bude tudi pri pobiranju deželne naklade drugače postopati nasproti tujemu „fuselu“ nego nasproti doma narejenemu, zdravju neškodljivemu blagu. In tu moram izraziti svoje prepričanje, da bode tarazloček še le takrat dejanski stopil v veljavo, kadar bomo začeli z lastno režijo. Od nekdanj sem protivnik temu zakupu; od nekdanj bil sem tega mnenja, da gre prednost lastni režiji, in ker smo letos doživeli z zakupniki, to me le potrjuje v mojih nazorih. Dovolite mi neko anekdoto! Slavni Voltaire bil je nekdanj v družbi, kjer so si pripovedovali pripovedke o roparjih. Tudi od njega so jedno zahtevali in ko je nanj prišla vrsta, zbrali so se pazljivi poslušalci okoli slavnega moža. A zlobno zbadljivi Voltaire pričel je: „Bil je edenkrat nek davčni zakupnik“ ... in potem se prikloni in — neha! Začuden ga pogledajo čakaje nadaljevanja, toda — namuzne se jim in poreče: „Davčni zakupnik je bil. Sedaj je konec moje povesti o roparjih!“ Ne živimo v 18. veku in kar sem vam povedal, zgodilo se je pred veliko francosko revolucijo, toda kar sem letos bil čul na Dolenjskem in drugod o postopanju naših zakupnikov in njihovih organov, uverilo me je, da prebivalstvo približno jednako sodi o zakupu deželne naklade, kakor je Voltaire sodil o svoji — „Ferme grosse.“ Javno mnenje, da družega ne bi bilo — prisililo nas bode, da se edenkrat ločimo, ter to storimo, kar so koroški sosede že zdavna bili storili, namreč: da uvedemo lastno režijo tudi pri svoji dež. nakladi!

To rečem le v dodatek našemu predlogu. Priporočam ga visoki zbornici, v formalnem oziru pa pa se strinjam z nasvetom Pfeiferjevem, naj se odstopi finančnemu odseku.

Predlog poslanec V. Pfeiferja in profesorja Šukljeja izroči se finančnemu odseku.

Poslanec dr. Papež utemeljuje svoj in svojih tovaričev predlog, s katerim se ima prenarediti § 13. deželnega volilnega reda. Zakon slóve:

Člen I. V prvem odstavku § 13. volilnega reda za deželni zbor vojvodine Kranjske z dne 26. februarja 1861 oziroma zakona z dne 29. maja 1884, št. 10 dež. zak., se izpušče sledeče besede: „z 9. junija l. 1850“, in se mora torej glasiti ta odstavek tako:

„Poslanec v § 3. naštetih mest in trgov volijo direktno vsi tisti občani, kateri imajo po posebnem občinskem statutu mesta Ljubljanskega, ali po občinskem zakonu z 17. februarja 1866 pravico voliti občinski zastop mest in trgov, sestavljajočih volilni okraj in kateri neso po § 18. deželno-zborskega volilnega reda izključeni od volilne pravice, in kateri“ Člen II. Vsi drugi odstavki tega § 13. ostanejo nepremenjeni. Člen III. Ta zakon stopi v veljavnost s tistim dnevom, ko se razglasi. Člen IV. Mojemu ministru notranjih stvari je naročeno izvršiti ta zakon.

Predlagatelj dr. Papež pravi, da bode utemeljenju predloga svojega posvetil le malo besed, ker je preuredba že sama ob sebi umevna, kajti namen deželnega volilnega zakona zahteva, da vsak volilec, ki je upravičen po plačilu svojega davka, voliti v mestni zbor, voli tudi dva mestna poslanca v deželni zbor. Ako se pa pusti prejšnje postave veljavo, sestavljati bi se moral imenik volilcev za deželni zbor po starem kopitu, bilo bi mnogo nedostatkov. Zdi se mu torej predlog meritorično in praktično potreben. V formalnem oziru nasvetuje,

da se njegov nasvet izroči upravnemu odseku, čemur zbor pritrdi.

V imenu finančnega odseka poroča poslanec Šuklje o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada:

Vsled večjih dohodkov oziroma manjših stroškov v dejanskem iznosu se je iz deželnega zaklada na mesto proračunjenih gld. 103600 — v pokritje primanjkljaja normalno-

šolskega zaklada potrosilo le 87116.62¹/₂ torej se je prihranilo gld. 16483.37¹/₂

Računski sklep se odobri.

Poslanec Dev poroča o proračunu in računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada. Proračun znaša za l. 1889 v potrebnosti 4480 gld., zaklada pa isto toliko. Računski zaključek za l. 1887 kaže skupno svoto vseh dohodkov 8205 gld. 13 kr., torej za 110 gld. 82 kr. menj, kakor je bilo proračunjeno. Skupno premoženje iznaša 2825 gld. 25 kr.

Poslanec Klun poroča v imenu finančnega odseka in nasvetuje: 1. Deželnemu odboru se naroča, da kupi 300 izvodov knjige „Vrtnarstvo“, katero je spisal A. Pirc, tajnik kmetijske družbe, in založila kmetijska družba kranjska in da brezplačno prepusti vsaki ljudski šoli po jeden izvod. 2. V ta namen se dovoli kredit v znesku 300 gld. iz deželnega zaklada.

Poslanec Stegnar nasvetuje sledeče dostavke k nasvetu finančnega odseka, da se 1. izreče po deželnem zboru g. Gustavu Pircu za izvršno spisano knjigo zahvala deželnega odbora; 2. in se deželnemu odboru naroči, da se izdela nekaj normativ, kako ravnati s šolskim vrtom.

Poročevalec Klun se protivi tema nasvetoma. Priznanje se je itak že izreklo g. Pircu za njegovo izvršno spisano „Vrtnarstvo“ v poročilu finančnega odseka, deželni zbor pa mora vendar bolj štedilen biti o taci zadevah. Kar se tiče normativa za šolske vrte in pouk kmetijstva je to stvar, katera se naroča deželnemu odboru v pogovoru s c. kr. deželnim šolskim svetom.

Pri glasovanju odklonijo se nasveti poslanca Stegnarja in vsprejmo se predlogi finančnega odseka.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški poroča o računskih sklepih raznih dobrodelnih deželnih naprav za l. 1887. Prihodki pri bolnišnem zakladu iznašali so 116.634 gld. 65 kr., troški pa 119.199 gl., torej za 2914 gold. 74 kr. menj, nego se je proračunilo. Skupno premoženje iznaša 161.413 gld. 86 kr.

Blazniški zaklad je imel prihodkov 54.461 gl. 16 kr., stroškov pa 171.528 gld. 70 kr. Skupno premoženje iznaša 124.612 gld. 48 kr. Poročniški zaklad je imel prihodkov 6426 gld. 76 kr., stroškov 6543 gld. 94¹/₂ kr. Čista imovina iznaša 5661 gld. 39¹/₂ kr. — Najdenišni zaklad je imel prihodkov 4457 gold. 24 kr., stroškov pa 8165 gold. 70 kr. Skupna imovina iznaša 3391 gold. 54 kr. Vsi ti proračuni se odobre in ker se je pokazalo, da so stroški za dobrodelne naprave zopet narasli, vsprejme se po finančnem odseku nasvetovana resolucija, da se deželnemu odboru naroči, naj zdravnike v deželni bolnici, z ozirom na ogromne troške, katere ima dežela za dobrodelne namene, v novič pouči, da ne bodo pri ordinaciji zapisavali preveč mesa in vina. Resolucija se vsprejme potem s prošnjo občine Dol v Kamniškem okraju za 500 gld. podpore za neko na Raki preskrbljeno žensko, izroči deželnemu odboru v rešitev. — Potem se seja sklene. — Prihodnja seja je v petek.

Deželni zbor isterski.

(IV. seja dne 13. septembra 1888.)

Po prečitani zapisnika zadnje seje, kateremu je ugovarjal dr. Laginja, dá predsednik besedo dr. Jenku, kateri navzlic včerajšnjim dogodkom in izjavi predsednikovi prečita obširno v našem listu že objavljeno interpelacijo na vlado v slovenskem jeziku. Mej čitanjem nastane zopet nemir na strani večine in na galeriji, vender ne kričanje. Potem prevzame predsednik interpelacijo in izjavi, da bi morala imeti italijanski prevod, kakor je včeraj rekel, da jo celi zbor razume in ker je poslovni jezik zborov italijanski. (Ugovor na levici.) Interpelacijo da bode stavil ad acta in da ne dopušča ugovorov o svojem postopanju, o katerem, da-li je dobro ali ne, imajo drugi soditi.

Besedo je dobil dr. Volarič, in čital interpelacijo na deželni zbor. Nastal je zopet velik nemir,

dr. Campitelli zahteva besedo, a dr. Volarič se za vse to ne zmeni, nego s krepkim glasom prečita interpelacijo, ter izroči predsedniku. Ter izjavi da je deželnemu odboru ne bode predložil, ker je hrvatska. Dr. Volarič zahteva, naj se po pravilniku izjavi zbor, da-li se ima o odgovoru predsednikovem debata pričeti. Predsednik izjavi, da ni razumel, kar je dr. Volarič rekel. Dr. Volarič: „Lošinjec da ne zna hrvatski!“ Predsednik na to priporoča lepše obnašanje proti njemu, ki ima voditi zborovanje. Komur to ne ugaja, ve, kam se ima obrniti. Ponavlja pa, da je poslovni jezik zboru italijanski, kar je lani tudi zastopnik c. kr. vlade naglašal. —

Dr. Campitelli utemeljuje svoj samostalen predlog, da se premeni § 5. zakona od 9. julija 1863. l. glede doprineskov k cerkvenim potrebščinam. Debate udeleže se dr. Volarič, kateri nasvetuje premembo in dr. Laginja. Dr. Campitellijev predlog vsprejet nespremenjen.

Dr. Amoroso utemeljuje svoj predlog, naj bi deželni zbor priporočil vladi znižati carino pri uvažanju vina mej Avstro-Ogersko in Italijo. Sprejeto.

Obširno se je razpravljalo o zakonski osnovi glede predruženja §§ 27, 29 in 30. zakona 3. novembra 1874. l. odnosno §§ 23. in 25. zakona 10. decembra 1878. l. glede urejenja pravnih odnošajev učiteljskega osebja v Istri. — To zakonsko osnovo je večina že lani vsprejela, kakor navadno brez ozira na ugovore manjšine, a sankcija se jej je odrekla. Deželni odbor oziroma šolski odbor, — tako izjavi poročevalec dr. Amoroso — vezana sta vsled odločnih zahtev ministerstva in se torej predlaga osnova taka, kakor ministerstvo zahteva. Debate udeleže se se dr. Laginja, dr. Gambini, dr. Campitelli, Spinčič in poročevalec dr. Amoroso. Posebna predloga dr. Campitelli-ja in Spinčiča padeta in se vsprejmo vsi nasveti šolskega odbora. —

Predsednik določi prihodnjo sejo za torek in ob enem naznani, da je na višjem mestu prosil, naj bi se zborovanje odložilo „zaradi trgatve, ki se te dni prične“.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 20. septembra.

V moravskem deželnem zboru predlagal je vitez Chlumecky, da bi deželni odbor pozvedoval, bi li ne bilo umestno, da bi se pri občinah osnovali posredovalni uradi, kateri bi skušali poravnati razne razpore mej strankami. Na ta način bi se odstranilo mnogo dražih tožb. Predlog sam na sebi ni slab, a je težko ga izvesti. V več deželah so se že sklenili zakoni, da bi se osnovali taki uradi, a ostalo je pri sklepih.

Vnanje države.

Vsi ruski listi pišejo o novjšem dogodku v Belovaru. Po njih mislih je to bil Rusiji sovražni akt, ki je jasno pokazal, da sprava mej nemškimi in slovanskimi svetom ni mogoča. V Dunajskih vladnih krogih, piše „Novoje Vremja“, vlada politika strahu, drugače se ne da tolmačiti čudni slučaj z vladiko Strossmayerjem. Vladika dobil je ukor za dejanje, ki prav za prav vladi nič mari ni. V Vatikanu bi se bili morda mogli spodikati, da se katoliški vladika udeleži razkolniške slavnosti, a papež Lev XIII. je brzojavko tako tolmačil, da Strossmayer misli zjedinenje obeh cerkva. Političen pomen dali so brzojavki Strossmayerjevi le avstro-ogerski sovražniki Rusije, katere vodi politika strahu. Njim je cesar ustregel, ko je karal Strossmayerja. Vladika je lahko odgovoril, moja vest je čista, kajti Kijevska brzojavka imela je le verske, nikakor pa ne politične smotrov. Kdaj bodo spoznali v Pešti in na Dunaji, da bode taka politika imela posledice, ki bode škodljive za avstro-ogersko vlado? Avstro-ogerski listi tako sovražno pišejo proti Rusiji, da se ruska družba in rusko časopisje ne bode moglo dolgo zadržavati. Vsaka potrpežljivost ima meje svoje; odkritosrčna želja, da bi se že tako zamotane mejnarodne razmere še bolj ne zamotale, bode zgubila moč, ako se bodo tako razburjevale narodne strasti. Rusija je vse storila, da se ohranijo dobri odnošaji vzajemnosti. Taki dobri odnošaji se baš ne morejo ohraniti, če se kara katoliški vladika zaradi brzojavke, ki jo je odposlal v Kijev in če se kralju Milanu zabičava, da zgubi prijateljstvo Avstrije, ako se spravi s kraljico, ki je Rusinja. „Novosti“ mislijo, da je ukor napravil v Rusiji slab utis. Naj je vladika z avstro-ogerskega stališča zaslužil grajo ali ne, a vsekako se mora ukor obžalovati. Pokazalo se je, kako v Avstriji preganjajo simpatije do Rusije. Postopanje Strossmayerjevo je čisto in brezmadežno in je zatorej ukor gotovo jako potrl zapadno slovanstvo. Propad mej slovauskim in nem-

škim svetom se je razširil. Te ruske glase o tej zadevi priobčili so vsi Dunajski listi.

Srbska vlada sklenila je ostreje postopati proti prouzročiteljem raznih izgredov. Če bi pa še to ne pomagalo, bodo pa proglasila obsedno stanje za vso deželo. Piročan e bi rad napravil spravo mej kraljico in kraljem potem naj bi pa odstopila sedanja vlada ter bi on sestavil novo ministerstvo. Njegova vlada bi se opirala na narodno stranko, ki bi se osnovala iz radikalcev, liberalcev in naprednjakov. Rističevi, Todorovičevi in Garašaninovi pristaši bi se pa ne vsprejeli v novo stranko.

Bolgarski minister Načević je v Carigradu skušal doseči znižanje tarifov po orijentskih železnicah za bolgarsko žito, pa se mu ni posrečilo. Od kar Turčija pobira carino od žita na vzhodno-rumelijski meji, bolgarsko žito v ceni ne more tekmovali z ruskim. Minister se je zagrozil, da se bode bolgarska vlada sedaj poslužila represalij proti železnični družbi. — Ker je po vsej deželi neko gibanje, a je vendar vlada ne more preprečiti, ker so vodje v inozemstvu, ali pa vselej hitro pobegnejo čez mejo, če jim preti nevarnost, dogovorila se je vlada s Srbijo in Rumunijo, da jej bosta izročili vse bolgarske roparje, ki bi ondu iskali zavetja, naj se tudi izdajajo za politične begune. S tem bode zabranjeno bivanje bolgarskim begunom v teh dveh državah, kajti kar proglasili je bodo za tolovaje in izročili Bolgarskej. Dosedaj se nasprotniki sedanje vlade lahko iz Rumunije in Srbije narod naučevali proti vladi in delali priprave za ustajo. Sedaj pa to ne bode več mogoče. Bolgarskeji preti tedaj nevarnost le od turške strani. Pa tudi turške oblasti dobro pazijo na bolgarske emigrante, ker se boje, da ne bi spuntali Makedonije. V Rumuniji se je že izdalo povelje, da naj več bolgarskih begunov zapro.

Iz **Rumunije** prihajajo poročila o novih kmetijskih nemirih, ki so se že jako razširili. Ti nemiri so tem nevarnejši, ker bodo v kratkem volitve, pri katerih se je bati večjih izgredov.

Če tudi je „Nord. Allg. Zeit.“ odločno oporekala, da bi mislili preosnovati **nemško** državno pisarno, vendar se ta stvar pretresa še vedno po nemških in drugih listih. Govori se, da se pripravlja odstop Bismarckov, a poprej treba stvari tako urediti, da bode možno vladati brez njega. Kakor je novi cesar odpravil Moltkeja, tako hoče tudi nekda odpraviti še Bismarcka.

Kake so razmere v **Afganistanu**, ni zanesljivih poročil. Po angleških virih so emirove čete zmagale v več bojih ustajnike. Ruski listi so pa dobili drugačna izvešja. Ustaja se baje hitro širi. Mesta Badakšan, Lajmenc, Akaha, Saricul, Balk, Kunderc, Taškurgan, Jehak, Mazar-Serif in Andkui so se uprli. Mnogo vladinih čet se je pridružilo k ustajnikom, katerih je blizu 30.000.

Dopisi.

Iz Borovnice 19. septembra. [Izv. dopis.] Nezgoda, o katerej mi je danes poročati, je že druga po preteku komaj petih let. V ponedeljek, 17. t. m. zvečer, videli so ljudje, vračajoč se s polja domov, kako je padel oder, raz kateri so zidarji, Čiči, popravljal veliki železniški most iz višočine 35 metrov na tla, premetujoč se z ozida ne ozid. Kmalu zbrala se je na lici mesta precejšnja množica. Oder bil je deloma sesut, zraven njega pa je ležal mož — neso mu še sivali lasje — čvrst delavec, Lovro Lončarič — mrtev. Padel je bil na ostre kosce opeke ondu raztresene in si pobil glavo. Zmili so mu kri ter ga skušali spraviti k zavesti, a zaman. Ni jim poslednjič, ko je prišla žandarmerija, preostajalo družega, nego odnesti ga v mrtvašnico. Zapustil je ženo in otroka — jedinca revščini in bedi.

Ž njim vred bila sta na odru še dva draga zidarja, ki sta si pa oba rešila življenje. Prvemu zagodilo je palec v škripec za vrv, ki ga je potegnila seboj navzgor. Poprijel se je z drugo roko bruna in potem splezal nizdolu, dasi ne lahko, ker mu je pol palca odtrgalo. Drugi pa je skočil raz oder na prvi ozid mostnega stebra, ob katerem so delali, v istem hipu, ko je oder priletel tja. Vsa sestrašena pravila sta, da jim je vrv ušla ravno, ko so jeli spuščati se na tla, oder se obrnil in Lončarič priletel z viška, ker se ni utegnil kam prijeti, stoječ sredi odra.

Ljudstvo bilo je precéj razburjeno. Ni čudo: ne dalje kakor par korakov od ondu, le za jeden obok naprej, dohitela je pred tremi leti ista usoda — strijca tega Lovreta Lončariča. Čiči ustavili so delo takoj drugi dan, preplašeni po tragični usodi tovariša. Kje naj iščemo povoda takim nezgodam, nego, reči smemo, v neodpustni brezskrbnosti in nebrzičnosti onega, ki prevzema in vodi take poprave, a mu ni mar, da bi se ta nevarna dela vršila z zadostno sigurnostjo in varnostjo. In če se to ne dogaja, — da se ne, kažeta ta dva slučaja, — ni li dolžnost železničnega vodstva, malo bolj gledati na to, da dotični podjetnik ne bo skrbel le

za lastni žep, — nego tudi za to, da mu bodo delavci varni življenja

Iz Mokronoškega okraja 18. sept. [Izv. dop.] Kako lepa naloga je dana županom na kmetijskih občinah, da čuvajo imetje svojih občanov ter delujejo za njihov blagor, in vesel mora biti vsak župan, ako prav vodi svoje občinske zadeve, saj mu toliko ljudij zaupa vse.

Krški okraj je največji na Kranjskem. Sedež okrajnega glavarstva pa je na skrajni meji na Krškem. Tja morajo tudi vsi fantje na nabor v spomladi večidel v slabem deževnem ali snežnem vremenu, recimo nič manj kakor deset ur daleč. Znano nam pa je, da tudi gg. župani Mokronoškega okraja dobro vedo, da je od vis. ministerstva dovoljeno, da se v vsakem sodnijskem okraji vrši nabor, ako le hočejo župani tistega okraja prošnjo uložiti. Znano nam je tudi, da je prostora dovolj brezplačno, ako bi se hotelo storiti kaj. Znano nam je pa tudi, da je bila taka prošnja že narejena, pa se ni odposlala in človek bi v resnici skoro mislil, da gg. župani tega ne store zato, ker so za tiste dni, katere so v Krškem, dobro plačani, to pa bi ne bilo lepo za nje.

Storite torej gg. župani Mokronoškega okraja ta korak, da dobimo nabor v Mokronog, da nam ne bo treba tako daleč na Krško hoditi. Stvar pa je treba takoj začeti, da se do pravega časa reši in ne treba vam čakati do tedaj, da vas zopet kdo v časniki podreza.

Domače stvari.

— (Pokojnega Ant. Raiča pogrebni spreved v Pragi) bil je jako lep in naši bratje Čehi skazali so se tudi pri tej priliki. Na krsto položili so vence: „Česko-slovinski spolek“, „Meštanska Beseda“, „Sokol“, g. Grigorović in dr. Pevsko društvo „Hlahol“ pelo je tri zборе, na kar so krsto položili na v čveter upreženi mrtvaški voz, s katerim je korakalo 12 Sokolov z gorečimi plamenicami. Za krsto hodili sta vdova s sestro, deputacije gore omenjenih in drugih narodnih društev, profesorji češke realke, veliko realcev in jako mnogobrojno občinstvo. Spreved pomikal se je skozi mesto do Fran Josipovega kolodvora, kjer so društva pokojniku izkazala poslednjo čast. Na kolodvoru položila se je krsta v določeni vagon in potem odpeljala proti Ljubljani. Bratje Čehi so tem žalostnim povodom v pokojnem Raiči počastili več narod slovenski, za kar jim bodi izrečena najiskrenejša zahvala.

— (Dnevni red IV. seje deželnega zbora kranjskega) v Ljubljani dne 21. sept. 1888. 1. ob 10. uri dopoludne. 1. Branje zapisnika III. deželno-zborske seje 18. septembra 1888. 1. 2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva. 3. Vladna predloga z načrtom zakona, s katerim se izdajajo na podstavi zakona z dne 17. julija 1888. leta, dež. zak. št. 99, določila o plačilu za verski pouk po javnih ljudskih šolah. 4. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zaklada prisilne delavnice za l. 1887. 5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada prisilne delavnice za l. 1889. 6. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji požarne brambe na Bledu za podporo. 7. Ustno poročilo finančnega odseka o § 9 letnega poročila, marg. št. 4. „Holzapfelnovo ustanova za gluhoneme.“ 8. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Janeza Pelca iz Ribnice glede podpore za gluhonemo hčer Angelo Pelc. 9. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Marije Ivane Oblak, učiteljice gluhonemih v Šmihelu pri Novem mestu, za nagrado. 10. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Marije Ingonde Pavlin, šolske sestre v Šmihelu, zavolj nagrade za poučevanje v ženskih ročnih delih. 11. Poročilo upravnega odseva o samostalnem predlogu poslanca dr. Papeža in tova rišev o preuredbi § 13. deželnega volilnega reda. 12. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu zaklada učiteljskih penzij za l. 1889. 13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji nadučiteljeve vdove Frančiška Ušeničnik za pokojnino in za vzgojnino. 14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učiteljeve vdove Katarine Lavrič za izboljšanje pokojnine. 15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učiteljeve vdove Frančiška Kalin za podporo. 16. Ustno poročilo finančnega odseka o § 8. letnega poročila, marg. št. 5. „zavarovanje učiteljev.“ 17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji odbora za Vodnikov spomenik zavolj podpore. 18. Ustno

poročilo finančnega odseka zavolj ustanovitve strokovne šole za šivanje čipek in umetno vezenje in Ljubljani. 19. Ustno poročilo finančnega odseka o cesti skozi Kopačnico. 20. Ustno poročilo finančnega odseka o porabi izrednega kredita v znesku 12.000 goldinarjev za deželno vinarsko, sadjarsko in poljedelsko šolo na Grmu l. 1887.

— (Umrli) je včeraj po dolgi bolezni gospod Ferdinand Suhadobnik, umirovljeni davkarski kontrolor in bivši urednik „Ljudskemu glasu“. V miru počivaj!

— (Imenovanje.) Gg. I. Šorn in I. Fon imenovana sta suplentoma na gimnaziji Ljubljanski.

— (Konfiskacija.) „Edinosti“ poslednja številka bila je zaplenjena zaradi članka „Slovanstvo v Avstriji“. Došlo nam je drugo izdanje.

— (Na novo slovensko ljudsko šolo v Trstu) upisalo se je že zadostno število učencev. Pouk začne se v kratkem, ko bode poslopje popolnoma prirejeno.

— (Na učiteljski v Mariboru) imenovan je glavnim učiteljem dosedanj učitelj na vadnici g. Ivan Koprivnik.

— (V Trstu) naselilo se je v novejšem času dve in štirideset pruskih tvrdk. To je ob sebi že pomenljivo, še bolj pa, če je vse res, kar se je godilo in govorilo pri Sedanski slavnosti, katero je dne 2. t. m. priredila nemška kolonija v Trstu.

— (Javna pritožba.) Došel nam je naslednji dopis: Preteklo je že par mesecev, odkar je novi kanal v Kravji dolini dogotovljen, a cesta je še vedno vsa razdrta in zdrapana. Tam, kjer je znamenito znamenje stalo, že mesec dni leži velik kup kamenja in čaka rešitve; pa kaj to, saj se še ostanki podrtega znamenja neso odpravili, gotovo zato, da ponoči „barabe“ imajo kam posedati. In kakšna je še le cesta nasproti novi cerkvi: Z najdebelejšim kamenjem so jo posuli, da se kaj tacega ne vidi v nobeni vasi, kaj še le v mestu. Uboga živina, ki mora tukaj voziti! Čudno, da se ravno na sv. Petra predmestji vse hitro (!!) dela! Mislimo, da bode ta opomin zadoščeval, da se kričeči ta nedostatek brez odlašanja odpravi.

— (Trtna uš v Črnomeljskem okraji) strašno naglo napreduje. Znova je konstatovana v katastralnih občinah: Božakovo, Mavri, Petrova vas, Dobljče, Bedenj in Sodji Vrh.

— (V Proseku, Kontovelji in pri sv. Križi) začne trgatve dne 3. in konča dne 10. oktobra. Kakor kaže bode vino izvrstno, ker je vreme suho in grozdje dobro dozorelo.

— (Za škode) prouzročene pri poslednjih manevrih na Štajerskem izplačalo se je 1100 gold. odškodnine.

— (Obesil) se je Miha Skočir, kočar v Ledin pri Sevnici, v svoji kleti. Nagib samomoru neznan.

— (Morski volkovi) so se v Jadranskem morji močno zaplodili. Včeraj javljali smo, da so jednega v Lakovi ujeli. Iz Budue se brzojavlja, da so ondu ubili pet metrov dolzega morskoga volka in da so preteklo soboto v morji blizu Boke videli dva orjaška morskoga volka.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Berolin 19. septembra. Nadvojvoda Albrecht in veliki knez Nikolaj bila sta danes še prisotna pri konci manevrov, potem pa sta se poslovila od cesarja, ki je odšel v Hubertusstock na lov in se peljala v Berolin nazaj, kjer sta obedovala v kraljevi palači.

Delle 19. septembra. Včeraj našli so v Suarcie na francoskih tleh truplo nemškega žandarma s prestreljenim vratom. Pričela se je takoj preiskava. Misli se, da se je žandarm sam ustrelil.

London 19. septembra. Iz Suakima se brzojavlja: Od včeraj že streljajo Arabci jako močno na vnanje utrdbe, katere odgovarjajo s Kruppovimi kanoni. Izgube ustašev so znatne.

Delle 20. septembra. Preiskava dognala, da se je najdeni nemški žandarm sam ustrelil. Razburjenost se je plegla.

Sinaia 20. septembra. Nadvojvoda Karol Ludovik zvečer odpotoval.

Bukurest 20. septembra. Iz okolice kraljice srbske se čuje, da sprave mej kraljem in kraljico ne bode, da se bode pa pravda o ločitvi zakona umaknila in da je ta uspeh pripisovati posredovanju cesarja avstrijskega.

